Ulakbilge
Sosyal Bilimler Dergisi

EMPRESYONİZMİN ANİMASYON SANATINDAKİ YERİ VE AHMET YAKUPOĞLU'NA AİT BİR ESERİN TEMSİLİ HAREKETLENDİRMESİ

Remzi SAN
Arş. Gör., Anadolu Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Çizgi Film (Animasyon) Bölümü. remzisan@anadolu.edu.tr, ORCID: 0000-0001-8406-8069

San, Remzi. "Empresyonizmin Animasyon Sanatındaki Yeri ve Ahmet Yakupoğlu'na Ait Bir Eserin Temsili Hareketlendirmesi". ulakbilge, 55 (2020 Aralık): s. 1588–1604. doi: 10.7816/ulakbilge-09-55-10

ÖZ

Sanatçılar hem geleneksel yapıları sayısal ortama aktararak hem de sayısal ortam içerisinde yeni anlatı yapı yöntemleri oluşturarak bu ortamı sanatsal aktivitelerini oluşturma sürecinde aktif bir biçimde kullanmaktadırlar. 20. yüzyılın başından günümüze kadar olan süreç içerisinde sinemanın gelişimi ile koşut biçimde önemli bir ilerleme kat eden ve hareketli görüntü üretiminde oldukça büyük bir etkisi olan çizgi film alanı bu söylem ortamlarından birini oluşturmaktadır. Günümüzde hareketli görüntü tasarımlarının geliştirildiği sayısal ortamlar ve bu ortamlar içerisinde kullanılan programlar temel alındığında, üretimi gerçekleştirilen çizgi film tasarımlarının birçok sanat alanının birleşiminden meydana geldiği varsayımına ulaşmak mümkündür. Resim sanatı da çizgi film alanının ilişkide olduğu ve beslendiği alanların başında gelmektedir. Çizgi film üretiminin temelinden çatısına kadar olan süreci boyunca var olan tüm kademelerine etki eden resim sanatı ve onun dinamikleri, hazırlanan görüntülerin izleyicinin seyrine sunulduğu son hali olan görüntü içerisinde çoğunlukla arka plan olarak ifade edilen sahne tasarımları üzerinden aktarılmaktadır. Günümüzde hazırlanan çizgi filmlerin sahne tasarımları, görüntülerin tekniklerine ve türlerine göre farklılık gösterdiği gibi resim sanatı tarihi içerisinde yer alan akımlara ve onların etkilerine göre de çeşitlilik sergilemektedir. Bu çalışmada, çağdaş sanat akımları arasında yer alan izlenimcilik akımı ve onun karakteristik özellikleri incelenecek, bu akımının çizgi film alanı içerisindeki kullanımı araştırılacaktır. Farklı tekniklerde tasarlanan çizgi filmlerin izlenimcilik akımını aktarım sürecinde ne tür yaklaşımlar sergiledikleri tespit edilecektir. Betimsel yönteme dayalı olarak gerçekleştirilen araştırma sonucunda ulaşılan veriler doğrultusunda Türk resim tarihinde önemli bir yeri olan Ressam Ahmet Yakupoğlu'na ait "Küçüksu Kasrı ve Mihrişah Valide Sultan Çeşmesi"ni konu alan yağlıboya tablosunun hareket tasarımı gerçekleştirilecektir. Türkiye'de üç boyutlu ve iki boyutlu tekniklerde, özellikle kısıtlı animasyon üretim yöntemi ile gelişim gösteren çizgi film sektörüne, izlenimcilik akımının ilke ve esasları temel alınarak alternatif bir sahne tasarım önerisi sunulacaktır. Bu çalışma ile izlenimcilik akımının çizgi film alanındaki yurtdışı örneklerinde olduğu gibi doğayı konu alan sahne tasarımlarında nasıl bir seyir deneyimi oluşturduğu konusuna değinilecek, oluşturulan sahne tasarımı ve bu sahne tasarımının hareketlendirmesi ile sunulan teorik bilgilerin pratik yansımaları betimlenecektir.

Anahtar Kelimeler: İzlenimcilik akımı, resim, çizgi film, sahne tasarımı, alan derinliği

* Bu makale Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi tarafından düzenlenen Ahmet Yakupoğlu Anısına 3. Uluslararası Sanat ve Tasarım Sempozyumu'nda sözlü olarak sunulmuştur.

© 2020 ulakbilge. Bu makale Creative Commons Attribution (CC BY-NC-ND) 4.0 lisansı ile yayımlanmaktadır.

Giriş

Sanat geçmişten günümüze kadar çeşitli gündelik ve estetik ihtiyaçlar doğrultusunda başkalaşımlar yaşayarak insanların seyrine sunulmuştur. Sanat, önceleri insanların hayatlarını idame ettirme çabası ile tasarımladıkları kap ve kacaklara estetik ögeler eklemesi ile başkalaşımlar yaşatması iken; günümüzde, bireysel haz ya da insanların seyrine sunumu için sarf edilen çabalar bütününe karşılık gelebilmektedir. Farklı kavramsal ve pratik yaklaşımlar ile çeşitlilik gösteren sanatsal akımlar ya da aktiviteler, günümüzde teknolojik gelişmeler ile de farklılaşmalar yaşayarak yeni söylem ortamlarının oluşumuna katkı sağlamaktadır. Sanatsal ifade aktarımı sürecinde teknolojinin direkt olarak yön verdiği icatlardan birisi fotoğraf makinesi olmuştur. Fotoğraf makinesinin icadından önce sanatçılar kendi duygu ve düşüncelerini sanat yoluyla görsel olarak dile getirmeye çalışmış, bu yaklaşım fotoğraf makinesinin sanatçıyı belli bir gerçekliği gösterme zorunluluğundan kurtarması ile yeni yaklaşımların ve biçimlerin önünü açmıştır (Aktulum, 2010: 3). Fotoğraf, mikroskop, dürbün ve benzeri makinelerin icadı bu anlamda yeni görme biçimleri oluşturarak insanın bakış alanını genişletmiş ve bilişsel süreçlerin insanın görüntüyü işleme aşamasındaki gerçeklik algısına etki ederek niteliğini de değiştirmiştir (Şentürk, 2008: 160). Sanatçılar, fotoğraf makinesinin icadının ardından iki ya da üç boyutlu çalışma yüzeylerine doğayı birebir kopya ederek nakletmekten ziyade biçimleri duyguları ile harmanlayarak farklı anlamlara karşılık gelecek şekilde çalışmalarını gerçekleştirmişlerdir. Çeşitli kişilerden oluşan sanatçı grupları farklı sanat kuramları öne sürerek biçimlerin yüzeylere aktarımına kavramsal anlamlar yüklemiştir. Sonraki süreçte bu yaklaşımlara karşıt yeni söylemler oluşmuş, dünya sanat tarihi içerisinde çağdaş sanat akımları başlığı altında yeni bir süreç başlamıştır. Bu yeni süreç "kimilerine göre bir değişim kimilerine göre ikinci Rönesans kimilerine göre de bir devrim boyutundadır" (Ayaydın, 2015: 85). Bu süreç içerisinde ana dalga görevi üstlenen akım ise Empresyonizm (İzlenimcilik) Akımı olmuştur.

Fotoğraf makinesinin icadı ve bu gelişmeye bağlı olarak sanat alanında yaşanılan değişimler, üretilen eserlerin; konu içeriklerini, teknik yaklaşımlarını ve kavramsal çerçevelerini önemli ölçüde değiştirmiştir. İnsan zihninin algılamış olduğu gerçekliğin fotoğraf makinesi aracılığı ile birebir olarak kağıda dökümünün mümkün hale gelmesi, bu değişimin büyük oranda resim sanatında gerçekleşmesine neden olmuştur. İnsanın ışığı, bu bağlamda rengi ve mekanı algılayışı ve yüzeye aktarım yöntemlerinde yaşanılan değişimler Empresyonizm Akımı ile başlamış; Ekspresyonizm (Dışavurumculuk), Sürrealizm (Gerçeküstücülük), Dadaizm, gibi akımlar ile devam etmiş ve günümüzde Çağdaş Sanat yaklaşımlarına kadar çeşitlenmiştir.

Sanat alanında yaşanılan değişimlere ve gelişmelere koşut olarak teknoloji alanında yaşanılan ilerleme her alanda olduğu gibi sanat alanında da yer almıştır. İcat edilen ya da geliştirilen yeni bir teknoloji, sanata dahil edilerek onu değiştirmekte ve olduğundan farklı bir noktaya evirmektedir (http 1). Teknoloji temelli gerçekleşen bu değişimin öncü sanat alanlarından biri, sinema olarak görülmektedir. Sinemanın, hareketli görüntü oluşturma, kaydetme ve aktarma yöntemlerinde yaşanılan teknoloji temelli gelişmeler çizgi film alanında da gerçekleşmiş, her iki yapı birbirlerine müdahil olarak gelişimlerini devam ettirmiştir. Görüntülerin elde edilmesi, işlenmesi ve aktarmı aşamasında, yenilikçi yaklaşımların yanında sanat tarihi içerisinde yer alan akımlar ve onların kuramsal çerçeveleri de dahil edilerek başkalaşımlar oluşturulmuştur. Çizgi filmlerin sahne tasarım oluşturma yöntemleri ile koşut yapılar ve söylemler sunan Empresyonizm Akımı'nın, bu akımlar arasında ön plana çıktığı söylenebilir.

Bu çalışma, betimsel yönteme dayalı olarak gerçekleştirilmiştir. "*Betimsel araştırmalar olayların, objelerin, varlıkların, kurumların, grupların ve çeşitli alanların "ne" olduğunu betimlemeye, açıklamaya çalışır. Bu tür incelemeler mevcut durumları, şartları ve özellikleri olduğu gibi ortaya koymaya çalışır. Buna "tarama modeli" de denilmektedir*" (Şen, 2003: 346-347). Betimsel yönteme dayalı olarak gerçekleştirilen bu çalışmada, İzlenimcilik Akımı'nın temel aldığı ilke ve esaslar araştırılmış, bu akıma yönelik elde edilen bilgiler baz alınarak çizgi film alanı içerisindeki kullanımı incelenmiştir. Temel alınan bilgiler ışığında çizgi film alanında gerçekleştirilen araştırma sonucu özellikle iki boyutlu yapımların hem teknik hem de sanatsal üretim süreçlerinde İzlenimcilik Akımı'nın temel aldığı ilke ve esaslar ile örtüşen görsel yaklaşımların ve kavramsal söylemlerin olduğu bilgisine ulaşılmıştır. Hem İzlenimcilik Akımı içeriğinde baz alınan ilke ve esaslar hem de bu ilke ve esasların çizgi film yapım sürecindeki kullanımı temel alınarak Ressam Ahmet Yakupoğlu'na ait "Küçüksu Kasrı ve Mihrişah Valide Sultan Çeşmesi"ni konu alan yağlıboya tablosunun temsili üretim anının hareket tasarımı gerçekleştirilmiştir. Bu çerçevede çalışmanın amacı, hazırlanan bu sahne ve hareket tasarımı aracılığı ile alanyazında elde edilen bilgilerin uygulanması ve bu sürecin betimlenmesi olmuştur.

İzlenimcilik akımı ve özellikleri

Resim sanatında yaşanılan en önemli değişimi tetikleyen unsur, fotoğraf makinesinin icadı olmuştur. Fotoğraf makinesinin, ressamlar tarafından üretilen resim çalışmalarında mevcut olmayan en küçük ayrıntıları bile mükemmel bir şekilde gerçekçi bir vizyon sunarak yeniden üretmesi, resim sanatında yeni yaklaşımlar ve akımların doğmasına sebep olmuştur (Heilbrun, 2009: 18). İzlenimcilik akımı ise bu akımların öncülüğünü üstlenmiştir.

Resim sanatı tarihinde yeniliklerin başlangıç noktası olarak sayılan izlenimcilik akımı, 19. yüzyılın sonuna doğru Fransa'da ortaya çıkmıştır. İzlenimcilik akımına göre, "açık havada bulunan eşyaların renk görünümleri günün her saatinde değişmektedir" (MEB, 2011: 3). Örneğin, gün batımında izlenimi yapılan ve tuval bezine aktarılan bir peyzaj çalışması ile aynı mekânın öğle vaktinde çalışılarak tuvale aktarılması arasında temel alınan ışıktan dolayı farklılıklar mevcuttur. "Ağaçların yeşil rengi öğle üzeri daha parlak, daha canlı görüldüğü halde, akşama doğru koyu renkte ve donuk görünmektedir" (MEB, 2011: 3). Işığı ve bu bağlamda rengi temel alan çalışmalar için ressamlar, atölyelerinden çıkarak doğada resim yapmaya başlamışlardır. "Çünkü aradıkları canlı ve temiz renkleri, gün ışığının parlaklığında bulmuşlar, koyu ve karanlık renklere resimlerinde yer vermemişlerdir. Renk, ya olduğu gibi ya da değerini düşürmeyen başka bir renkle karıştırılmıştır. Işıklar; sarı, turuncu, kırmızı tonlarında aranmış, gölgelerde bunların zıtları olan; mavi, mor ve yeşille boyanmıştır" (MEB, 2011: 3).

Resim 1. William-Adolphe Bouguereau: Breton Kardeşler ve Claude Monet: Gezinti

İzlenimcilik akımına mensup ressamlar çalışmalarını gerçekleştirirken, o zamana kadar temel alınan akademik kuralları bir kenara koyarak, bakış açılarında var olan mekânın o anına ve ışığına odaklanmışlardır. Bu çabaları, yaşadıkları dönemin sanat anlayışına aykırı olduğu için benimsenmemiş ve çalışmaları sergilere kabul edilmemiştir. "*Akademilerde öğretilen resim yapma kurallarına karşı çıkarak, insan gözünün renklere karşı tepkilerini incelerken ve özgür fırça vuruşlarının etkileri üzerine deneyler yaparken amaçladıkları, görsel izlenimi daha da mükemmel bir biçimde taklit etmek"* olmuştur (Ayaydın, 2015: 88). Empresyonist resimler, ressamın bakış açısında yer alan anlık görüntünün yorumlanarak iki boyutlu yüzeye aktarma sürecinde hızın neden olduğu fırça darbeleri ile ön plana çıkmakta, ışık ve bu bağlamda boyut ise karşıt renklerin kullanımı ile gerçekleşmektedir. İleriki dönem resimlerinde bu fırça kullanımı bir tekniğe dönüşerek sanatçılar tarafından benimsenmiş ve resmetme süreçlerinde aktif bir biçimde kullanılmıştır. Empresyonizm sonrası başka bir sanat akımı olarak ortaya çıkan Puantilizim (noktacılık) ile aktarılan fırça darbeleri, nesneleri tasvir etmek için kullanılan küçük saf renklerden oluşmaktadır (Bennett, 2013: 372). Seurat ve Van Gogh tarafından geliştirilen noktacılık tekniği ve optik renk karışımı, Cezanne'ın sonraki çalışmalarında bulunan görüş düzlemlerinin soyutlanmasıyla karakterize edilen bilimsel izlenimcilik olarak adlandırılmıştır (Bender, 1997: 76).

Resim sanatında ilk ortaya çıktığı dönemde kabul görmeyen izlenimcilik hareketi sonraki dönemde önce Fransa'da sonrasında ise tüm dünyada kabul görmüş bir sanat hareketidir. İzlenimcilik hareketinin önemli temsilcilerinden Manet, duyumsanan izlenimin sanatçının sahip olduğu ideolojiden ya da aldığı eğitimden bağımsız bir biçimde tuvalde yeniden oluşturulmasını istemiştir (Barasch, 1998; Akt. Ayaydın, 2015: 87). Empresyonizmde, resmedilen mekânın gerçekçi bir biçimde tuval bezine transfer edilmesinden ziyade ışığı temel alan ve renkleri saf halleri ile ardı sıra fırça darbeleriyle yüzeye süren bir yaklaşım gözlemlenmektedir. Atlanta Yüksek Sanat Müzesi, Denver Sanat Müzesi ve Seattle Sanat Müzesi'nin bir araya gelerek kurduğu ve yönettiği, içeriğinde ise izlenimcilik

akımı ile ilgili teknik, teorik ve pratik birçok bilginin yer aldığı empresyonizm (http 2) isimli internet sayfasında empresyonizm akımına yönelik şu cümleler yer almaktadır:

> "Tüm geleneksel akademik kuralları ihlal eden empresyonizmin temelinde, sanatçının algıladığı izlenimi canlandırmak ve bu izlenimi, sanatçının bakış açısında var olan gerçekliğin birebir olarak yeniden oluşturulmasından ziyade izleyicinin gözünde yeniden tasarlamak yer almaktadır. Kalın ve kısa fırça darbelerinin belirgin bir biçimde görüldüğü, fotografik görüntüden uzak ve tarihi konulardan ziyade çağdaş konuların ele alındığı bir yaklaşım sergilenmektedir. Renklerin bir nesneden diğerine yansımasına dikkat edilerek vurgulanan doğal ışık mevcuttur. Var olan ışık temelinde bakış açısında görünen renk ne olursa olsun kullanılmakta, bu durum önceki dönem gerçekçi yaklaşımlarda sunulmayan bir tazelik hissi sağlamaktadır. Resmedilen kar üzerindeki mavi gölgeler, empresyonist tabloların ayırt edici özelliği haline gelen ve dağınık yansıma adı verilen bir teknik olarak anılmaya başlamıştır" (http 2).

İzlenimcilik akımı, kendine has üslubu ile Fransa'da kabul görüldükten sonra önce Avrupa'ya sonra tüm dünyaya yayılmıştır. Avrupa ülkelerinde yaşayan sanatçılar izlenimcilik hareketini benimseyerek çalışmalarına yansıtmışlar, zamanla empresyonist sanatçıların çoğalmasına katkıda bulunmuşlardır (Ayaydın, 2015: 87). Dünya çapında kendini göstermeye başlayan bu akımın ülkemizdeki öncü sanatçıları arasında; Nazmi Ziya Güran, İbrahim Çallı, Feyhaman Duran ve Duran'ın öğrencisi Ahmet Yakupoğlu yer almaktadır.

Resim 2. Ahmet Yakupoğlu tarafından resmedilen resimler (soldan sağa doğru); Beylerbeyi'nden Debreli İsmail Paşa Yalısı, Kıbrıslılar Yalısı, Beylerbeyi Camii Önünde Çayhane, Küçüksu Çeşmesi.

Ahmet Yakupoğlu, izlenimci, renkçi geleneğin son temsilcisi olarak tanımlanmaktadır (Gönül, 2003: 167). 1920 Kütahya doğumlu olan Ahmet Yakupoğlu, toplumsal konuların uzağında doğa ile ruhunu yansıtmaya çalışan, kuş sesleri arasında resimler yapan izlenimci bir ressamdır (Başbuğ, 2014: 105). Çalışmalarında dış mekân görüntülerine yer veren Ahmet Yakupoğlu, bu peyzajları çoğunlukla açık havalarda resmetmiştir. İzlenimcilik akımının diğer karakteristik özellikleri olan kalın ve kısa fırça darbelerini, doğal gün ışığının yüzeylerde oluşturduğu aydınlatmaları, aydınlanan yüzeylerin mekânda var olan diğer nesnelere yansıması ile oluşan atmosfer harmonisini, fotografik bir aktarımdan ziyade resimsel bir anlatımın kullanılmasını ve gölgelerin soğuk, ışık alan kısımların ise daha sıcak renk tercihleri ile yansıtılmasını resimlerinde görmek mümkündür. Diğer izlenimci ressamlar gibi çalışmalarını konu alan kompozisyonlar asil ya da mitolojik olaylardan ziyade "Kütahya'nın geniş perspektifli sokakları, aşı boyalı evleri ve İstanbul'un tarihi mekânları (Gönül, 2003: 167) gibi sıradan çağdaş konulardır. İzlenimcilik akımı, dünya sanat tarihinde yeni sayfalar açması (Ayaydın, 2015: 85) ve kendinden sonra gelecek olan hareketlere ilham olması, öncülük etmesi dahası reddedilerek yeni sanat hareketlerinin oluşumuna neden olması açısından önemli bir yere sahiptir. Ekspresyonizm (Dışavurumculuk), Sürrealizm (Gerçeküstücülük), Dadaizm, Fütürizm, Konstrüktivizm (Yapısalcılık), Kübizm, Pop Art ve Minimalizm gibi birbirinden farklı kavramsal yaklaşımlara ve tekniklere sahip yeni sanat akımları Empresyonizm akımının öncülüğü ile kendini gerçekleme imkânı bulmuştur. Teknolojinin gelişimi ile bu sanatsal yaklaşımların teorik ilkeleri sayısal ortamlarda da var olarak yeni söylem ortamlarında ifade aracı olarak kullanılmışlardır. Teknolojinin imkânları dâhilinde bu çalışmalar çok daha büyük kitlelere ulaşarak farklı seyir deneyimlerine imkân sağlamıştır.

Günümüz teknolojisi, bu seyir deneyimlerinin insanlara aktarımı sürecinde sanatı evirerek başkalaştıran önemli ve etkin bir platform olarak karşımıza çıkmaktadır. Sanatçılar, önceleri kâğıt, tuval, duvar ve benzeri zeminler ile kalem gibi soyut düşüncelerini bu yüzeylere aktararak somutlaştıracak malzemelere ihtiyaç duyarken, günümüzde sayısal ortam ve onun çeşitli gereçleri eşliğinde düşüncelerini piksel ya da vektör tabanlı veriler ile sayısal ortama aktarabilmektedirler. Örneğin, bir ressam düşüncelerini somut dünyaya aktarım sürecinde önceleri yağlıboya gibi mat ya da suluboya gibi transparan bir malzemeye ihtiyaç duyarken, tekno-bilimsel çağın sunduğu imkanlar ile günümüzde; tablet ekranlar, bu ekranlara farklı boyutlarda veri aktarımı gerçekleştirebilen kalem gibi çok yönlü gereçler ile bu verilerin aktarımını boyutsal olarak çeşitlendiren yazılımlar kullanmaktadır.

Resim 3. Geleneksel ve Dijital Ortamda Üretim Yapan Sanatçılar

Teknik anlamda üretilen ya da icat edilen her yeni malzeme, yeni söylem ortamlarının yolunu açtığı gibi önceki var olan pratik yaklaşımların da farklı bir ortamda yeniden üretimine olanak sağlamıştır. Klasik ya da modern sanatta var olan kuralların ve öngörülen yaklaşımların yapımına imkân tanıyan sayısal ortamlar, geleneksel ortamlarda üretilen görsellerin yakalayamayacağı bir görüntüyü izleyenlerin huzuruna sunabilmektedir. Hareketli görüntü tasarımları, bu çalışma alanlarından birini oluşturmaktadır.

Resim 4. Paris-Jacques Perconte, 2013.

Bir çizer tarafından peşi sıra olarak resmedilen görsellerin yine sıralı bir biçimde kaydedilmesi ile oluşan hareket illüzyonu, önceleri kısıtlı imkânlar ile üretilirken, bilgisayar ve bilgisayar tabanlı cihazların gelişimi ile günümüzde üretim olanakları genişlemiştir. Bilgisayar sistemlerinin kat etmiş olduğu gelişim ile birlikte grafik görüntülerinin insanın tahayyül edebildiği imajların da ötesinde sonuçlar vermesi ile çizgi filmin kendine has özelliklerinin video tabanlı çeşitli alanlara da yansıması görülmektedir. Çizgi film ve onun yapısal olanakları ile insan zihninde oluşturduğu algısal etki, sinema sanatının içerisine nüfuz ederek sinemayı başkalaştırmıştır. İki farklı mecranın bir arada kullanımı yeni anlatı yapılarının önünü açarken, anlatılamayacak olanların ekrana yansıtılması ve bu kapsamda izleyiciye aktarılması da mümkün kılınmıştır. CGI (Computer-Generated Imagery) olarak tanımlanan, bilgisayar tabanlı sistemler aracılığıyla geliştirilen imajların ve hareketli görüntülerin sinema sanatında kullanımı ile gerçek hayata ilişkin konuların yanında çok geniş bir yelpazede çeşitli temaların ele alınarak ekrana yansıtılması da olanaklı hale gelmiştir. Gerçekleştirilen söylemler insan merkezli felsefi, sosyolojik, estetik, teknik, mitolojik, bilimsel ya da kültürel bir konuyu temel alarak gerçekleştirilmiş, teknik ve tasarım özellikleri bakımından birbirlerinden farklılaşmıştır. Çizgi film de bu konuları farklı anlatı yapıları ile aktarma sürecinde etkin bir rol oynamaktadır. Önceleri gerçeği yakalama ve izleyiciye iletme çabası ile geleneksel yöntemler ve sınırlı olanaklar çerçevesinde çalışmalar gerçekleştiren çizgi film sanatçıları günümüzde, yazılım ve donanım teknolojilerinin grafik işleme olanakları ile insan zihninin hayal gücüne eş değer görseller üretebilmekte, yakalamış olduğu gerçekçi görüntüleri ise evirerek başkalaştırabilmektedir.

Bir sanatçı tarafından tasarlanan bir görselin başkalaştırılarak tekrar üretilmesi, geleneksel ortamlarda olduğu kadar dijital ortamlarda da gerçekleştirilebilmektedir. Çizgi film alanında da bir hareketin başkalaştırılarak tekrar sunumu çokça görülen bir tasarım yaklaşım biçimidir. "Kılıçbalığı ve Yaşlı Adam (The Old Man and The Sea-1999), Karanlığı Tarama (A Scanner Darkly-2006) ve Vincent'tan Sevgilerle (Loving Vincent-2017), kaydedilen gerçek görüntüler üzerine sayısal ve geleneksel ortamlarda farklı tekniklerle işlem yapılarak tekrar üretilen hareketli görüntü tasarımlarından sadece birkaçıdır.

Resim 5. Karanlığı Tarama (A Scanner Darkly-2006), Yaşlı Adam ve Kılıçbalığı (The Old Man and The Sea- 1999), Vincent'I Sevmek (Loving Vincent-2017)

İzlenimcilik akımının da filme alınan görüntülerin geleneksel ya da dijital ortamda tekrar üretilmesi sürecinde kullanıldığı görülmektedir. İzlenimciliğin çizgi filmlerdeki kullanımı, sahnede tanımlanan hareket tasarımının organik ya da mekanik olmasına göre çeşitlilik göstermektedir. Hareket tasarımının her bir çerçevesi, fırça darbeleri ile resmedilecekse eğer, dikkatli ve titiz bir işçilik gerekmektedir. Kılıçbalığı ve Yaşlı Adam, Karanlığı Tarama ve Vincent'tan Sevgilerle filmlerinde hareket tasarımı gerçekleştirilen organik yapılar, klasik animasyon tekniğinde olduğu gibi resmedilen çerçevenin önceki ve sonraki karesinde yer alan resimle ilişkisi düşünülerek ve kontrolü sağlanarak gerçekleştirilmiştir.

Resim 6. Yaşlı Adam ve Kılıçbalığı (The Old Man and The Sea-1999)

İzlenimcilik akımı dâhilinde üretilen ögelerin mekanik hareketlendirmelerinde ise hareket tasarımların gerçekleştirildiği yazılımların hareketlendirme özellikleri kullanılmaktadır. Bu hareketlendirmelerde ise sahne tasarımında yer alan ögenin açısı ve hareket aksına göre; konum, boyut ve yön hareketlendirmeleri o ögeye ait başka bir çizim gereksinimi duymaksızın kolaylıkla gerçekleştirilebilmektedir.

Resim 7. Studio Ghibli, Prenses Mononoke (Princess Mononoke-1997)

Resim 7'de yer alan Hayao Miyazaki'nin Prenses Mononoke (1997) filmine ait sahnede, bir bulutun konum animasyonu gözlemlenmektedir. Hareketlendirmenin gerçekleştiği süre boyunca bulutun iç hacminde yer alan detaylandırmalarda, ışığında ve gölgesinde herhangi bir değişiklik uygulanmamıştır. Bu kapsamda bulut objesi sahne tasarımında yer alan diğer sabit ögeler gibi renk çalışması gerçekleştirilmiş, ayrı bir katmanda konum hareketlendirmesi uygulanmıştır.

İzlenimcilik akımını benimseyen, ileriki dönem çalışmalarında ise Ard-İzlenimcilik diğer bir ismi ile Post-Empresyonizm Akımını temel alan Vincent Van Gogh'un hayatını yansıtan "*Vincent'tan Sevgilerle*" isimli sinema

filmi, hem teknik anlamda hem de ele aldığı kişi ve konu kapsamında önemli bir yapıt olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu yapıt, Vincent Van Gogh'un biyografisini konu aldığı ve bibliyografik bir yaklaşımla sahnelerin seçildiği önemli bir filmdir. Bu filmi önemli ve hatta eşsiz yapan bir diğer unsur, filmin her bir karesinin çeşitli ressamlar tarafından tuval üzerine yağlı boya tekniği ile Van Gogh'un mensup olduğu Post-Empresyonizm Akımı'nın benimsediği ilkeler kapsamında çalışılarak kayda alınmış olmasıdır. Van Gogh, modern resmi; birinci dönemi olarak ifade edilen ve akademik resim kurallarına uymaksızın o anın atmosferini ve ışığını temel alan izlenimcilik akımından; ikinci mistik ve idealist dönemine, yani olguculuktan bağımsız olarak mistik bir yaklaşımla resimlerin üretildiği bir döneme geçiren ressamların en önemlilerinden biri olduğu vurgulanmaktadır (Alparslan, 2018: 207). Post empresyonizm akımı sonrası sanatçılar farklı kavramsal fikirler geliştirmiş ve pratik anlamda çalışmalarına cesur bir biçimde yansıtabilmiştir. Empresyonizm, Post empresyonizm, Kübizm ve benzeri akımların temel alınması ve çeşitli medya ürünlerinin başkalaştırılarak bu akımlar bağlamında tekrar üretilmesi ile elde edilen sanatsal görüntülerin dışında, bu akımların kullanım alanlarının mevcut olduğu gözlemlenmektedir.

Resim 8. Blue Sky Studios, Ferdinand-2017, Tim Burton, Vincent-1982, Studio Ghibli, Komşum Totoro (My Neighbor Totoro-1988)

Resim sanatında bir planı, bir anlatıyı ve bir olay örgüsünü betimleyen resimler, bu anlatıyı bir katman üzerinden görselleştirilerek aktarmaktadır. Hareketli görüntü tasarımlarında ise, özellikle teknolojinin gelişimi ile birlikte oluşturulmak istenilen alan derinliğine göre önceden tasarlanan görsel, birden fazla katmana ayrılarak, anlatılmak istenilen olay örgüsünü desteleyecek biçimde bu katmanlar üzerinden aktarılabilmektedir. Bu bağlamda hareketli görüntü tasarım sürecinde hazırlanan bir sahne tasarımının arka plan resimleri (background) onlarca katmandan oluşabilmektedir. Planlanan hareketin; hızına, uzunluğuna, açısına ve yönüne göre bu sayı katlanarak artabilmektedir. Özellikle sahne tasarımında sabit olarak resimlenen arka plan katmanları, görsel olarak istenilen tarz, akım ya da stile göre resmedilebilmektedir. Günümüzde animasyon sektörüne yön veren şirketlerden biri olan Disney Stüdyoları film tasarımlarını geliştirdikleri ilk zamanlar, gerçekliği yakalama hedefleri kapsamında suluboya tekniğinden uzaklaşarak yağlıboya tekniğine geçmişler (Samancı, 2004: 43), çekim levhası olarak kullanılan animasyon standı (animation stand) yerine ise arka planda alan derinliği illüzyonu etkisi yaratacak olan çok katmanlı kamera (multiplaner camera) teknolojisini geliştirmişlerdir. Süreç içerisinde benzer teknik ve teknolojik yaklaşımlar uzak doğu ülkelerinde de uygulanmıştır.

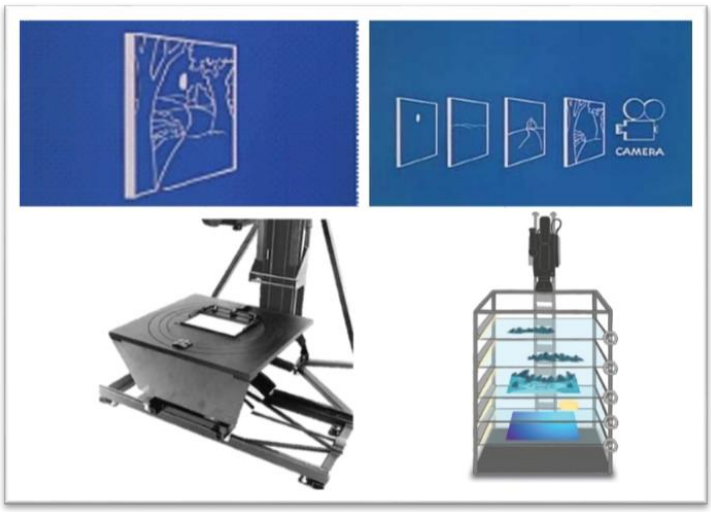

Resim 9.Animasyon Standı (Animation Stand) ve Çok Katmanlı Kamera Sistemi (Multiplanner Camera)

Japon anime sanatının öncü isimlerinden Hayao Miyazaki, hem ele aldığı konular anlamında hem de bu konuları işlerken ekrana yansıttığı görseller ve hareketler bağlamında başarılı bir çizgi film sanatçısı ve yönetmeni olarak karşımıza çıkmaktadır. Filmografisinde bulunan yapımların bazısında sahne tasarım sanatçısı, bazısında hikâye taslağı sanatçısı bazısında ise hareket tasarım sanatçısı olarak çalışmış, 36 adet filmin senaryo yazarlığını üstlenmiş ve 29 adet filmde de yönetmen olarak görev almış olan Miyazaki (http 3), filmlerinde kullanmış olduğu teknik ile de ön plana çıkmaktadır. Filmlerinde ekrana yansıyan hareket tasarımlarının yanında sahne tasarımlarında yer alan arka plan görselleri, onun filmlerini ayrıcalıklı hale getiren başka bir unsur olarak görülmektedir. Yönetmenliğini üstlendiği animasyon filmlerinin arka planını oluşturan sahne tasarım ögeleri, planda yer alan hareket tasarımını ve o planın alan derinliğini destekler nitelikte resimsel özellikleri ile izleyicinin beğenisine sunulmaktadır. Bu sahne tasarımlarının hazırlanma sürecinde temel alınan teknik ve yöntemler arasında izlenimcilik akımının temel aldığı ilkelerin birçoğu yer almaktadır.

Resim 10. Studio Ghibli, Rüzgar Yükseliyor (Wind Rises- 2013)

Filmlerine konu olan doğa, özellikle dış mekân sahne tasarımlarında yer alan arka plan görselleri, bütüncül olarak fotografik görüntüden uzak bir biçimde yorumlanarak ışıklandırılmıştır. Sahne tasarımlarının ön plana görece arka planlarında uygulanan ışıklandırma kalın ve kısa fırça darbeleri ile gerçekleştirilmiştir. Atmosfer perspektifinin temel alındığı alan derinliği illüzyonu, objelerin hem detay işlemeleri üzerinden hem de renk seçimleri üzerinden yansıtılmaya çalışılmıştır. Çok katmanlı kamera sistemi ile bu alan derinliği hareket tasarımı üzerinden vurgulanarak seyirciye aktarılmıştır. Tasarlanan mekânda hem ışıklandırmaya hem de hazırlanan hareket tasarımlarına bağıl bir biçimde yansıma ışıklar kullanılmış, bu durum ortam atmosferini bütüncül olarak algılanmasına büyük katkı sağlamıştır. Empresyonizmin önemli özelliklerinden ışık, yansıma ışık ve gölgelerin siyahlar yerine komplementer renk seçimlerinden oluşması, Miyazaki'nin filmlerinde etkin bir şekilde görülmektedir.

MacFarland Yayınevin'nden 2015 yılında çıkan *The Late Works of Hayao Miyazaki: A Critical Study, 2004-2013* isimli çalışması ile Cavallaro, Miyazaki'nin filmlerinde izlenimciliğe yönelik göstermiş olduğu eğilimi şu cümleler ile ifade etmektedir:

> "Ayrıca, art direktör Yoji Takeshige ve meslektaşları, Batı yağlıboya tablolarında yansıtılan ışığın, rengin, perspektifin ve atmosferin uygulanış biçimlerini incelediler. Özellikle on yedinci yüzyıl Hollanda ressamlarından İzlenimcilere ve özellikle Claude Monet'e kadar uzanan geniş bir aralıkta yer alan sanatçılara ve eserlerine odaklandılar. Takeshige'in ifadesi ile: "Yağlı boya konusunda deneyimim vardı, bu yüzden Batı resminde temel alınan renkleri ve mekân yaklaşımlarını çalışmalarıma dâhil ettim. Örneğin Sophie'nin atölyesinde, sessizce çalıştığı sahnede, renklendirme çalışmasını gerçekleştirirken Vermeer resimlerinde yer alan ışık ve atmosferi düşündüm (Cavallaro, 2015: 69)."

Resim 11. Vermeer, The Milkmaid, 1660; Girl Reading a Letter at an Open Window, 1657; Dou Gerard La Cuisinière Hollandaise, 1635, Studio Ghibli, Howl'un Yürüyen Şatosu (Howl's Moving Castle-2004)

Dahası Takeshige, "nesnelerin ayrıntılı olarak çizilmediği" izlenimci resmin tipik "duyarlılığını" ve "mekânın yerine ışıklandırmanın tasvir edildiği" tekniği taklit etmeye çalışmıştır. Howl'un banyosunun Sophie'nin ovma alaşımı dönüşümünden önce tasvir edilmesi, filmin İzlenimci tekniklerin kullanımına iyi bir örnektir. Monet'in ünlü bahçelerini ve nilüfer göletlerini anımsatan bir palet sayesinde bu ortam, pis görüntüsüne rağmen bir uyum ve sakinlik duygusu oluşturmaktadır. İronik olarak, bu etkinin elde edilmesinin neredeyse tesadüfi olduğu vurgulanmaktadır. Yoshida bu durumu şu cümleler ile aktarmaktadır:

> "Howl'un banyosundaki karmaşa ilk önce daha genel bir biçimde tasarlandı, ama garip saç boyası tozu gibi her yere dağılmış ayrıntıları düşünülmeye başlandığında, daha gösterişli olması gerektiğini fark ettik. Çok kanlı görünecekleri için vermilyon ve kırmızı renklerinden kaçındık. Onların yerine; pembe ve mor tonları tercih ettik."

Resim 12. Studio Ghibli, Howl'un Yürüyen Şatosu (Howl's Moving Castle-2004)

Miyazaki'nin filmlerinde yer alan sahne tasarımlarında izlenimci akımının izleri gözlemlenebilmektedir. Rüzgâr Yükseliyor (The Wind Rises-2013) filminde, bu akımın en belirgin özelliklerinden olan dağınık yansıma tekniği, filmin 100. (1:39:39 ile 1:39:53) dakikasında yer alan sahne tasarımındaki karların ışık almayan kesimlerinde kullanılan mavi gölgeler üzerinden aktarılmaktadır. Bunların dışında, filmin 65. dakikasında (1:04:51) Naoko Satomi karakterinin yeşil bir tepede resim yapması üzerinden gerçekleşen göstergelerarası bir alışveriş söz konusudur. Bu sahnede tanımlı olan; karakter, onun solunda duran şemsiye, bulunduğu yeşil tepe, arka planda yer

alan bulutlar, kamera açısı ve kadrajın sahne içerisinde tanımlı olan ögeler ile orantıları, Empresyonizm akımının en önemli temsilcilerinden Claude Monet'in Gezinti (1875) isimli yağlıboya çalışması ile göstergelerarası alışveriş tekniklerinden biri olan anıştırma yöntemi üzerinden gerçekleşmiştir.

Resim 13. Claude Monet, Gezinti-1875, Studio Ghibli, Rüzgar Yükseliyor-2013

Animasyon filmlerinin sahne tasarımları, hareketlendirmenin izleyici tarafından doğru bir biçimde algılanması açısından büyük önem taşımaktadır. Özellikle iki boyutlu prodüksiyonlarda kullanılan sahne tasarımları, iki boyutlu ortamın daha elverişli olması açısından resimsel yansıtılabilmektedir. Gerçekçilikten uzaklaşarak estetik değerlere öncelik veren, izleyicinin görsel anlamda o sahne ile bütünleşmesine olanak tanıyan iki boyutlu hareketlendirme teknikleri ile birlikte sahne tasarımları, daha özgür çizgi filmlerin hazırlanmasına olanak tanımaktadır.

Dünyanın farklı ülkelerinde yer alan stüdyoların, çizgi film prodüksiyonlarının üretim sürecinde ya da filmler için hazırlanan sahne tasarımlarının içerisinde resim alanında var olan empresyonist yaklaşımların kullanıldığı gözlemlenebilmektedir. Türkiye'de Trt Çocuk kanalının etkin bir biçimde yerli çizgi film üretimlerini desteklemesi ile 90'lı yıllardan itibaren var olan çizgi film sektörünün dinamiğinin artmasına, farklı tür ve tekniklerde çizgi dizilerin ve bu diziler ile bağlantılı sinema filmlerinin hazırlanmasına katkı sağlamıştır. Ancak bu kanalın, özelinde çocuklara yönelik olması ve bu kanala çizgi dizi hazırlayan şirketlerin zaman ve hıza bağlı olarak düşük maliyetlerle bu dizileri hazırlaması, dizilerdeki sahne tasarımlarının oluşturulması sürecinde estetik değerlerin genel olarak geri planda tutulmasına neden olmaktadır. Çizgi filmlerin sahne tasarım süreçlerinde etkin bir biçimde kullanılan izlenimcilik akımı hem estetik değeri yüksek hem de sahne tasarımlarında planlanan alan derinliğine katkı sağlayacak niteliklere sahip ilkeler bütünü sunmaktadır. Türkiye'de genel olarak izlenimciliğin temel ilke ve kurallarına yönelik içeriklerin yer aldığı prodüksiyonların olmayışı özellikle iki boyutlu çizgi film yapımlarında sanatsal bir boşluğun oluşmasına neden olmaktadır.

İzlenimcilik Akımının Ülkemizdeki Önemli Temsilcilerinden Ahmet Yakupoğlu'na Ait Küçüksu Kasrı ve Mihrişah Valide Sultan Çeşmesi Resmi'nin Bir Sahne Tasarımı Üzerinden Örneklendirilmesi

19. yüzyılın başlarında, Sanayi-i Nefise mezunlarından oluşan ve aralarında Türk resim sanatı tarihinde önemli yeri olan; İbrahim Çallı (1882-1960), Nazmi Ziya Güran (1881-1937), Hikmet Onat (1882-1977), Namık İsmail (1890-1935), Feyhaman Duran (1886-1970), H. Avni Lifij (1886-1927), Sami Yetik (1878- 1945), Ali Sami Boyar (1880-1967), M. Ruhi Arel (1880-1931), güzel sanatlar eğitimi almak üzere Paris'e gitmişler ve orada "*açık havada, gün ışığının nesneler üzerinde bıraktığı renk etkisinin anlık izlenimlerini resim yüzeyine aktarmak amacı doğrultusunda, serbest fırça sürüşleri ile hızlı çalışma ilkesine dayanan İzlenimcilik (Empresyonizm) akımını benimsemişlerdir"* (Pehlivan, 2019: 108). Kendi üsluplarını İzlenimcilik akımının öngördüğü ilkeler ile harmanlayarak I. Dünya Savaşı dolayısıyla yurda dönen bu grup, dönmüş oldukları tarih itibarıyla "1914 Kuşağı",

davranışları nedeniyle grup içerisinde ön plana çıkan İbrahim Çallı'dan dolayı "Çallı Kuşağı" ve İzlenimcilik akımını benimseyip çalışmalarını bu akım kapsamında yer alan ilke ve kurallar ışığında gerçekleştirmelerinden dolayı "Türk İzlenimcileri" şeklinde çeşitli isimlendirmelerle anılmışlardır (Pehlivan, 2019: 108). Bu grup yurda döndükten sonra mezun oldukları akademide ressam-eğitmen olarak görev almışlardır. Çallı Kuşağı içerisinde olan İbrahim Çallı ve Feyhaman Duran gibi isimlerin de eğitmen olarak yer aldığı Güzel Sanatlar Akademisi pek çok önemli ressamın yetişmesine olanak tanımıştır. Ahmet Yakupoğlu ise bu imkânı elde eden yetenekli isimlerden birisidir.

Şimdiki ismi Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi olan Güzel Sanatlar Akademisi Resim Bölümü Feyhaman Duran Atölyesinden 1945 yılında mezun olan (Başbuğ, 2018: 105) Ahmet Yakupoğlu, 1946-1948 yılları arasında vatani görevini yapmak üzere askere gitmiş (Gönül, 2003: 164, Akt. Gökkaya, 2010: 16), döndüğünde ise neyzen kimliği ile birlikte musiki ve ressam kimliği ile mimari, resim ve geleneksel sanatlarımız ile ilgili çalışmalara başlamıştır (Gökkaya, 2010: 16). Resimlerine konu olan kompozisyonlar genel itibarı ile tarihi mekânlar ve manzaralar olmuştur. Ayvazoğlu'ndan aktaran Gönül "Neyzen Ahmet Yakupoğlu" isimli makalesinde şu ifadeleri kullanmıştır:

> "Beşir Ayvazoğlu Ahmet Yakupoğlu'nun tarihi belgeleme çalışmaları için şöyle der: "Hocası Feyhaman Duran'ın tavsiyesine uyarak, Kütahya'yı Kütahya yapan güzellikleri yok olmadan önce tuvaline aktarabilmek için zamanla yarışa girer. Bu yüzden sanatta yeni eğilimleri, yeni arayışları bir çeşit lüks sayarak modern resim akımlarından hiç birine iltifat etmemiş; kırk yıl boyunca sâdece Kütahya'nın ve Boğaziçi'nin eşsiz güzelliklerini, süre ırmağından kurtarmaya çalışmıştır. Gerçekçidir; fakat dış görünüşünün ötesine de geçen bir duyarlılığa ve bütün sevgisini, heyecanını, samimiyetini, renkli paletinde yoğurarak elde ettiği benzersiz bir lirizme sahiptir"

Resimlerine konu olan mekânların büyük bir kısmı dış plan kadrajlarından oluşmaktadır. Bu resimlerin ise çoğunluğu, derinlik algısının yoğun bir biçimde hissedildiği geniş atmosferlerden oluşmaktadır. Resimlerinde yansıtmış olduğu ışığı ve renk harmonisini, alan derinliğinin etkisini artıracak nitelikte kullanmıştır. Özellikle iki boyutlu çizgi filmlerin geniş perspektifte geçen sahne tasarımlarında benzer yaklaşımlar kullanılmaktadır.

Resim 14. Studio Ghibli, Komşum Totoro (My Neighbor Totoro-1988) ve Ahmet Yakupoğlu, Peyzaj, 1957

Ahmet Yakupoğlu, yaşamı boyunca İstanbul ve Kütahya illerine ait tarihi mekânları ve güzellikleri birer belge niteliğinde tuvallerine yansıtmış ve bizlere ulaştırmıştır. Çalışmanın bu bölümü, Ahmet Yakupoğlu'nun 1953 yılında resmettiği "Küçüksu Kasrı ve Mihrişah Valide Sultan Çeşmesi"ni konu alan yağlıboya tablosunun sayısal ortamda aslına uygun bir biçimde tekrar resmedilmesinden oluşmaktadır. Bu sahne tasarımı, izlenimciliğin hareketli görüntülerde kullanımı referans alınarak gerçekleştirilmiştir. Resimde, renkler ile betimlenen alan derinliği temel alınarak katmanlar oluşturulup ayrı birer dosya olarak kaydedilmiştir. Hareket tasarımının gerçekleştirileceği programın üç boyutlu kamera özelliği ile oluşturulan katmanlar, renklendirme aşamasında tasarlanan alan derinliğini vurgulayacak şekilde aralarında boşluklar bırakılarak hareketlendirilmiştir.

Küçüksu Kasrı ve Mihrişah Valide Sultan Çeşmesi Resmi'nin Temsili Üretim Anı

Küçüksu Kasrı ve Mihrişah Valide Sultan Çeşmesi, İstanbul'un Beykoz Semti'nin Küçüksu Caddesi'nde yer alan tarihi yapılardır. Küçüksu Kasrı, diğer bir ismiyle "Bahçe-i Göksu"nun inşasına IV. Murat'ın (1623-1640) emri ile başlandığı, Sultan I. Mahmut'un (1730- 1754) bu hasbahçenin denize bakan kıyısına iki katlı ahşap bir saray yaptırması ile devam ettiği ve Sultan Abdülmecit'in (1839-1861) emriyle yapının yıkılarak bugünkü bilinen kargir yapının oluşturulduğu bildirilmektedir (Uzanaksu, t.y.: 17). Mihrişah Valide Sultan Çeşmesi ise III. Selim Han tarafından annesi Mihrişah Sultan adına 1806 yılında yaptırılmıştır (http 4). 1953 yılında Ahmet Yakupoğlu

tarafından resmedilen bu özel iki yapı, dönemin panoramasını günümüze taşımaktadır.

Resim 15. Küçüksu Kasrı ve Mihrişah Valide Sulatan Çeşmesi Fotoğrafı ve Ahmet Yakupoğlu'nun Aynı İsimle Yer Alan Eseri

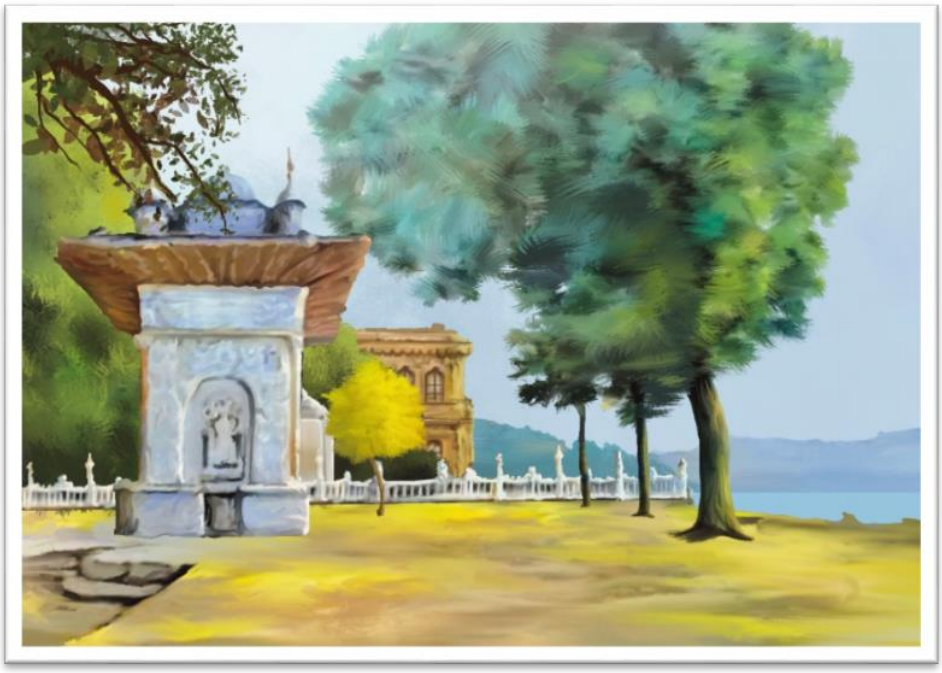

Resim 16. Ahmet Yakupoğlu, Küçüksu Kasrı ve Mihrişah Valide Sulatan Çeşmesi Yeniden Üretimi, Remzi San Kişisel Arşiv

Ahmet Yakupoğlu tarafından resmedilen bu resim sayısal ortamda beş ayrı parçaya ayrılmıştır. Bu parçaların ilkini en arka planda yer alan gökyüzü ve bulutlar, onun bir ön planında yer alan ve ressam tarafından atmosfer perspektifinden dolayı mavi tonlar ile resmedilen tepe, bir sonraki katman Küçüksu Kasrı ve sonraki katman olarak da Mihrişah Valide Sultan Çeşmesi oluşturmaktadır. Resmin üretim sahnesini canlandırmak adına ise en ön plana Ahmet Yakupoğlu'nun bu çalışmayı tuval bezine resmettiği anı temsilen bir figürü renklendirilmiştir.

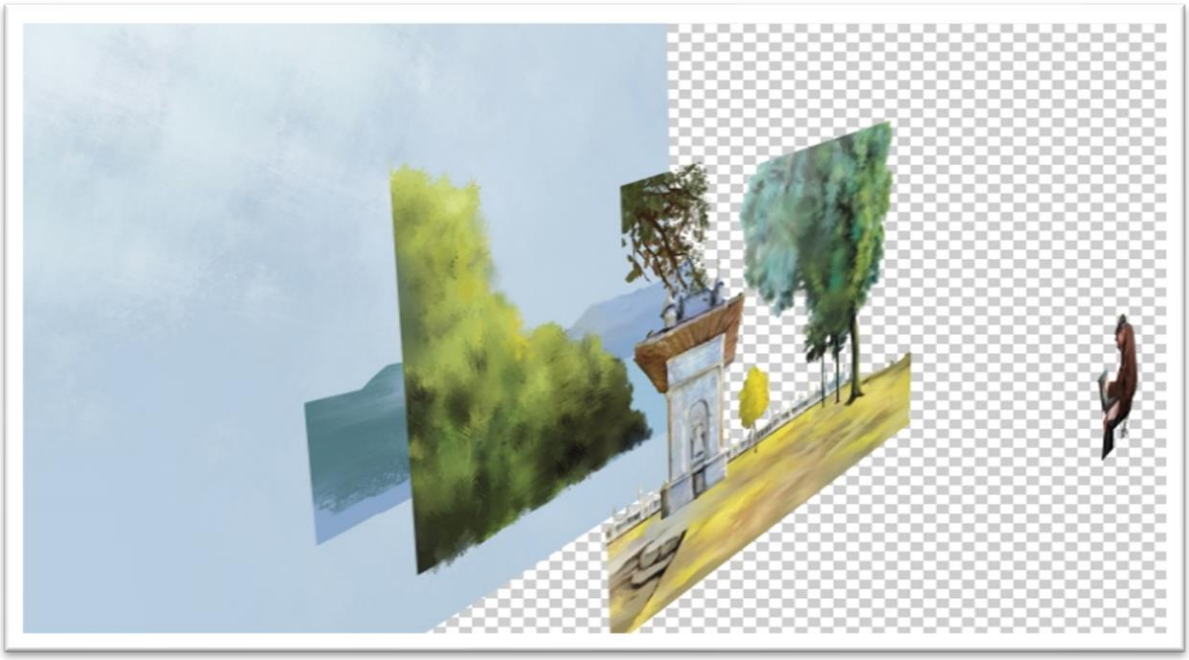

Resim 17. Ahmet Yakupoğlu, Küçüksu Kasrı ve Mihrişah Valide Sulatan Çeşmesi Yeniden Üretimi, Remzi San Kişisel Arşiv

Resmin atmosferini canlı olarak tasvir etmek adına her katmanda yer alan ağaç ve çalı gibi organik yapıların hareket tasarımları gerçekleştirilmiştir. Ayrıca, hareket tasarımları yapılan katmanların, sahne tasarımına eklenen ses efektleri ile oluşturulan atmosferin gerçekçiliği arttırılmıştır. Sahne tasarımında yer alan katmanların genel hareketi ise kameranın "*dolly hareketi*" ile (lens yerine kameranın kayma hareketi ile gerçekleştirilen çekim) Küçüksu Kasrı'ndan Ahmet Yakupoğlu'nun çalışmayı resmettiği açıya doğru bir uzaklaşma üzerinden gerçekleştirilmiştir.

Resim 18. Ahmet Yakupoğlu'nun Resim Çalışması Sırasında Fotoğraflanan Pozu ve Pozun Referans Alınarak Dijital Ortamda Üretilmiş İllüstrasyonu

Ahmet Yakupoğlu'nun sahne tasarımı içerisinde yer alan temsili pozu, oturan ve çalışmayı resmeden bir vücut yapısı referans alınarak resmedilmiştir. Bu pozun hareket tasarımı ise bel, üst gövde, omuz ve kafa uzuvlarının

geriye doğru eğilimi ve kolların fırça darbeleri gerçekleştirirken betimlenmesi şeklinde oluşturulmuştur. Resmin ve yeni eklenen sahne tasarım ögelerinin renklendirilmesi ise Ahmet Yakupoğlu'nun çalışmayı üretirken kullandığı fırça darbelerine sadık kalınarak gerçekleştirilmeye çalışılmıştır. Üretimi yapılan sahne tasarımında yer alan sabit ögeler, Hayao Miyazaki'nin filmlerinde kullanılan konum ve boyut animasyonlarına öykünerek oluşturulmaya çalışılmıştır. Resimde temsili olarak yer alan Ahmet Yakupoğlu figürünün hareket tasarımı gibi organik yapıların hareketlendirme süreci ise klasik animasyon ilkeleri temelinde gerçekleştirilmiştir.

Sonuç

Günümüzde var olan bilgisayar teknolojileri, insan yaşamının vazgeçilmez parçaları haline gelmiştir. Her alanda gelişim sağlayan teknoloji, sinema sektöründe de kendini gerçeklemiş ve yeni ortamların, tekniklerin, kuramsal ve uygulamalı bilgilerin oluşumuna katkı sağlamıştır. Çizgi film alanı da bu gelişim sürecinde teknolojiden en fazla fayda sağlayan alanlar arasında yer almaktadır. İki ve üç boyutlu hareketlendirme tasarımlarında yaşanılan teknolojik gelişmeler, filmlerin üretim maliyetlerini düşürmüş ve hareket tasarımı yapılması planlanan sahne ve figürlerin hazırlanmasını daha kolay hale getirmiştir. Artırılmış ve sanal gerçeklik ekipmanlarının da tasarlanan bu sahnelerin gerçeklik ile olan ilişkisini üst noktalara taşımıştır. Teknolojinin animasyon alanındaki gelişimi her ne kadar fazla olsa da geleneksele öykünen, film çalışmalarını bu kapsamda yapan ve teknolojiden de bu yapıyı destekleyecek kadar faydalanan yönetmenler ve hareket tasarım sanatçıları bulunmaktadır. Bu sanatçılar sanat tarihi içerisinde yer alan akımları, bu akımların teknik ve teorik ilkelerini çalışmalarına yansıtarak filmlerini başka boyutlara taşımışlardır. İzlenimcilik akımının yansımaları da çizgi film alanında görülmektedir. Doğayı ve onun mistik gücünü filmlerine yansıtan Hayao Miyazaki ve deneysel türde film üreten birçok yönetmen, izlenimciliğin ilke ve esaslarına çalışmalarında yer vermektedir. Türkiye'de gelişimi yakın zamanlara kadar uzanan, reklam sektöründe daha fazla kullanılan ve TRT Çocuk Kanalı ile gelişimi hızlanan çizgi film alanı, yoğunlukta olarak üç boyutlu hareket tasarımları ile yer almaktadır. İki boyutlu ortam gereçleri ile hazırlanan çizgi film ve dizi serileri ise sınırlı animasyon (limited animation) tekniği ile geliştirilmekte, hızlı üretim ve tüketim politikasına uygun bir biçimde az maliyetle çok iş ilkesi esas alınarak çalışmalar üretilmektedir. Bu nedenle animasyon çeşitliliği de oluşturulamamaktadır. Farklı sanat alanlarından beslenmenin az miktarda olduğu Türk çizgi film sektörü içerisinde yer alan yapımların hazırlık süreçleri genel olarak tek düze indirgenerek gerçekleştirilmektedir. İzlenimcilik akımı gibi resim sanatı tarihinde yer alan akımların bünyesinde barındırdığı estetik ilkelerin ve önermelerin Türk çizgi film sektöründe kullanımı, ülkemizin dünya çizgi film piyasasında isminin anılmasına önemli katkılar sağlayacağı düşünülmektedir. Sonuç olarak; çizgi film üretimi için kullanılan tekniklerin Türk animasyon sektöründe kullanımının sınırlı sayıda olduğu görülmektedir. Özellikle iki boyutlu çizgi filmlerin sahne tasarım ögelerinde kullanılan izlenimcilik akımının ilke ve esasları, izleyici merkezli estetik değeri olan yapı ve aksesuarların tasarlanmasında ve onların hareketlendirmesinde önemli katkılar sağlayacağı düşünülmektedir. Çalışma sürecinde izlenimcilik akımının kurallarına uygun olarak tasarlanan Ahmet Yakupoğlu'nun Küçüksu Kasrı ve Mihrişah Valide Sultan Çeşmesi Resmi'nin temsili üretim anını konu alan sahne tasarımı, bu konuda örnek teşkil etmektedir.

KAYNAKLAR

Aktulum, Kubilay. "Kubilay Aktulum'un Herman Braun-Vega ile Yaptığı Röportaj". Art-e Sanat Dergisi. Cilt: 2, Sayı: 4: 1-11, 2009.

Alparslan, Görkem. "Vincent Van Gogh ve Modern Resmin Düşünsel ve Biçimsel Açıdan İlişkisi". Ulakbilge Sosyal bilimler dergisi. Cilt: 6, Sayı: 21: 207-216, 2018.

Ayaydın, Abdullah. "Empresyonizm (İzlenimcilik) Akiminin Güncel Bakiş Açisiyla Bazi Yönlerden İncelenmesi". Sanat Eğitimi Dergisi. Cilt: 3, Sayı: 2: 83-97, 2015.

Başbuğ, Fatih. "Ahmet Yakupoğlu'nun Eserlerine Yansiyan Günümüz Üsküdar'ı". Dumlupınar Üniversitesi Ahmet Yakupoğlu Sempozyumu Bildiri Kitabı, 2014.

Bender, Todd K. Literary Impressionism in Jean Rhys, Ford Madox Ford, Joseph Conrad, and Charlotte Brontë. Newyork and London: Garland Publishing, Inc., 1997.

Bennett, James Gordon. Design Fundamentals for New Media. New York: Delmar Cengage Learning, 2013.

Cavallaro, Dani. The Late Works of Hayao Miyazaki: A Critical Study, 2004-2013. North Carolina: McFarland & Company, Inc., Publishers, 2015.

Gökkaya, Engin. Neyzen Ahmet Yakupoğlu'nun Ney'deki Tavrı Üzerine Bir Çalışma. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. İstanbul: Marmara Üniversitesi, 2010.

Gönül, Mehmet. "Neyzen Ahmet Yakupoğlu". İSTEM. Cilt: 1, Sayı: 1: 155-168. 2003.

Pehlivan, Burcu. "1914 Kuşağı" Sanatçılarının Resimlerinde İstanbul İzleği (Teması)". Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Özel Sayı: 100-118, 2019.

Şen, Ülkü Sevim. "Sanat Eğitiminde Bilimsel Araştırma Yöntemlerinin Kullanılması". Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Cilt: 5, Sayı: 1: 343-360, 2005.

Samancı, Özge. Animasyonun Önlenemez Yükselişi. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, 2004.

Şentürk, Rıdvan. "Film, gerçeklik ve bilinç". İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi. Cilt: 7, Sayı: 14: 159-174, 2008.

T.C. Milli Eğitim Bakanlığı. "Grafik ve Fotoğraf, Çağdaş Sanat Akımları". 211GS0087. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı, 2011.

Uzanaksu, Cemil. Küçüksu Kasrı Tarihçesi. Yaşayan Tarih İstanbul.t.y.

İNTERNET KAYNAKLARI

http 1: Erişim Tarihi: 31. 12. 2020 https://www.e-skop.com/skopbulten/paul-virilioyla-soylesi-kelimeler-degil-goruntuler/3184

http 1: Erişim Tarihi: 07. 05. 2020 http:// www.impressionism.org

http 2: Erişim Tarihi: 21. 06. 2020 https://www.imdb.com/name/nm0594503/bio?ref_=nm_ov_bio_sm

http 3: Erişim Tarihi 17.07. 2020 http://www.beykoz.gov.tr/

GÖRSEL KAYNAKLAR

Resim 1. https://www.istanbulsanatevi.com/sanatcilar/soyadi-b/bouguereau-adolphe-william/william-adolphe-bouguereau-breton-kardesler-8395/

Resim 1. https://dearsam.com/en/prints/woman-with-a-parasol-by-monet

Resim 2. Başbuğ, Fatih. "Ahmet Yakupoğlu'nun Eserlerine Yansiyan Günümüz Üsküdar'ı". Dumlupınar Üniversitesi Ahmet Yakupoğlu Sempozyumu Bildiri Kitabı, 2014.

Resim 3. https://www.digitalartsonline.co.uk/reviews/creative-hardware/microsoft-surface-studio-artists-hands-on-review/

Resim 3. https://www.tarihistan.org/yazarlar/a-yagmur-tunali/ahmet-yakupoglu-bir-insan-cok-insan/7841/

Resim 4. http://www.galeriecharlot.com/en/news/21/Galerie-Charlot--Cutlog-NY-10-13-May-2013

Resim 5. https://www.pinterest.es/pin/530650768574619636/

Resim 5. https://www.imdb.com/title/tt0207639/

Resim 5. https://www.sbs.com.au/ondemand/video/1666166851632/loving-vincent

Resim 6. https://www.youtube.com/watch?v=NNCxNntn2yc

Resim 7. https://www.amazon.com/Princess-Mononoke-Bluray-Combo-Blu-ray/dp/B073ZWK3FK

Resim 8. https://www.npr.org/2017/12/12/570093107/20th-century-fox-updates-ferdinand-the-peacefull-bull

Resim 8. https://www.youtube.com/watch?v=fxQcBKUPm8o

Resim 8. https://www.filmloverss.com/my-neighbor-totoro-nun-devam-filmi-mei-and-the-kittenbus/

Resim 9. https://www.youtube.com/watch?v=YdHTlUGN1zw

Resim 9. https://www.animatormag.com/archive/issue-14/issue-14-page-26/

Resim 9. https://docs.toonboom.com/help/harmony-12-2/essentials/basics/multiplane.html

Resim 10. https://www.amazon.com/Wind-Rises-Blu-ray-DVD/dp/B00MHT49KO

Resim 11. https://colourlex.com/project/vermeer-the-milkmaid/

Resim 11. https://news.artnet.com/art-world/vermeer-girl-reading-letter-window-1539199

Resim 11. https://www.pinterest.ca/pin/54958057933791643/

Resim 11. https://medium.com/@ghiblishop.com/sophie-howls-moving-castle-1ac2d833b9d1

Resim 12. https://www.pinterest.com/pin/45247171231325753/

Resim 13. https://dearsam.com/en/prints/woman-with-a-parasol-by-monet

Resim 13. https://www.amazon.com/Wind-Rises-Blu-ray-DVD/dp/B00MHT49KO

Resim 14. https://www.filmloverss.com/my-neighbor-totoro-nun-devam-filmi-mei-and-the-kittenbus/

Resim 14. https://www.galerisoyut.com.tr/ngg_tag/ahmet-yakupoglu/

Resim 15. https://www.flickr.com/photos/beykozum/5858883565/

Resim 15. https://twitter.com/tarih_foto/status/821027956076269568

Resim 16. Ahmet Yakupoğlu, Küçüksu Kasrı ve Mihrişah Valide Sulatan Çeşmesi Yeniden Üretimi, Remzi San Kişisel Arşiv

Resim 17. Ahmet Yakupoğlu, Küçüksu Kasrı ve Mihrişah Valide Sulatan Çeşmesi Yeniden Üretimi, Remzi San Kişisel Arşiv

Resim 18. http://www.tarihikadim.com/wp-content/uploads/2020/05/yakupo%C4%9Flu-do%C4%9Fa.jpg

Resim 18. Pozun Referans Alınarak Dijital Ortamda Üretilmiş İllüstrasyonu, Remzi San Kişisel Arşiv

Ulakbilge
Sosyal Bilimler Dergisi

IMPRESSIONISM IN ANIMATION ART AND REPRESENTATIONAL ANIMATION OF A WORK BELONGING TO AHMET YAKUPOĞLU

Remzi SAN

ABSTRACT

Art has been diversified with different approaches from the day it has existed until today, each discourse has influenced the previous period and contributed to the formation of new discourse environments. These contributions have been made possible in digital environments by diversifying with the innovations brought by technological developments in today's conditions. The artists actively use this medium in the process of creating their artistic activities, both by transferring traditional structures to digital media and by creating new narrative construction methods in digital media. The cartoon space, which has made significant progress in parallel with the development of the cinema in the period from the beginning of the 20th century to the present day and has a great influence on the production of motion pictures, is one of these discourse environments. Today, based on the digital environments in which motion picture designs are developed and the programs used in these environments, it is possible to reach the assumption that cartoon designs produced come from the combination of many art fields. The art of painting is one of the areas where the cartoon field is in relation and feeds. The art of painting and its dynamics, which have an impact on all stages throughout the process from the foundation to the roof of the cartoon production, are conveyed through the stage designs, which are mostly expressed as backgrounds, in the image, where the prepared images are presented to the audience. The stage designs of the cartoons prepared today differ according to the techniques and types of the images, as well as the flows in the history of painting and their effects. In this study, the impressionism movement, which is one of the contemporary art movements, and its characteristic features will be examined, and the use of this movement in the cartoon space will be investigated. By finding out what kind of approaches the cartoons in different techniques show in the process of transferring the impressionism trend, a painting with the oil painting technique of Painter Ahmet Yakupoğlu, which has an important place in the history of Turkish painting, will be designed using motion as a background in a cartoon scene.

Keywords: Impressionist movement, painting, cartoon movie, stage design, depth of field